BLAADJE 20-3

KNNV vereniging voor veldbiologie

2020 JAAR VAN DE WILDE EEND

Denkt u aan de contributie!!!

40e jaargang

kwartaalblad KNNV AMSTERDAM

KNNV Afdeling Amsterdam
Vereniging voor natuurliefhebbers en natuurbeschermers

BESTUUR
Voorzitter
Guus Muller 06-23986652
voorzitter@amsterdam.knnv.nl
Secretaris
Carla Kuit 06-23234518
secretaris@amsterdam.knnv.nl
Penningmeester
Fons Bongers 06-57623212
penningmeester@amsterdam.knnv.nl
Algemeen bestuurslid
Christiane Baethcke 06-13580780
baethcke@solcon.nl
Algemeen bestuurslid
Martin Camphuijsen 020-6446053
m.camphuijsen@xs4all.nl
Algemeen bestuurslid
Wim Hoogendoorn 06-36152576
hoevekooplust@gmail.com

Publiciteit
Els Trautwein 06-12635919
Els.Trautwein@gmail.com

Webmaster
Christiane Baethcke 06-13580780
baethcke@solcon.nl

Ledenadministratie en Nieuwsbrief
Paul van Deursen 020-6855047 en
06-23165799
ledenadministratie@amsterdam.knnv.nl

Redactie "Blaadje"
Tobias Woldendorp **kopij** 06-52143646
t_woldendorp@kpnplanet.nl
Rob van Dijk **afbeeldingen**
0615080269 info@dijkenco.nl

Sluitingsdatum:
Blaadje 1: 15 januari 2020
Blaadje 2: 15 april 2020
Blaadje 3: 1 juli 2020
Blaadje 4: 15 oktober 2020

Lezingen- en excursie programma (a.i.)
Carla Kuit, Gerard Schuitenmaker, Hein Koningen en Geert Timmermans. Teksten over lezingen, cursussen en excursie tot nader order, 2 weken voor sluitingstijd inleveren bij Geert Timmermans 06-41821601 harmat4@xs4all.nl

Coördinator werkgroepen
Chris van Haagen 06-11853999
chrisvanhaagen@gmail.com
Wim Nierop 06-4149427
wnierop@gmail.com

Plantenwerkgroep
Peter Wetzels. 020-69 28 352
Paddenstoelenwerkgroep
Christiane Baethcke 06-13580780
Insectenwerkgroep
Badda Beijne-Nierop 020-69 31 297
Werkgroep Vissen, Amfibieën & Reptielen
Geert Timmermans 06-41821601
Muurplantenwerkgroep
Vacant
Werkgroep Stadsnatuurbeheer KNNV-Amsterdam
Jan Willem Wertwijn
knnv.stadsnatuurbeheer@xs4all.nl

Projectgroep Minicursussen
Finette van der Heide 06-10530642

Opzegging Lidmaatschap:
vóór 01-11-2020 schriftelijk of per e-mail bij de ledenadministratie KNNV A'dam

Rekeningnummer:
NL91 INGB 0003506096 t.n.v. KNNV-Amsterdam
Postadres Ouderkerkerdijk 43, 1096 CR Amsterdam

Locatie Kantine DNO, Rozenburglaan 5 Amsterdam. Contact DNO Chris Verhagen 06-11853999

www.knnv.nl/amsterdam **facebook: knnv Amsterdam**

Inhoud

Van het bestuur	4
Redactioneel	5
Van de ledenadministratie	5
Traumatiserende terrorist	7
Korrelige taaiplaat: een nieuwe soort voor Amsterdam	11
Vijftien meter onder de Diemerscheg	13
Nachtvlinders in Groot-Amsterdam	16
Excursie- en lezingenprogramma KNNV- afdeling Amsterdam 3e en 4e kwartaal 2020	18

Omslag:Rietgors; foto: A. Botan Tas

Van het Bestuur.

Beste leden, hopelijk zijn we allemaal in goede gezondheid. En waarschijnlijk gaan we alleen of in kleine groepen (met afstand houden) naar buiten om van de natuur te genieten. De zomer rolt zich voor ons uit. Het vaste ommetje dat ik soms loop in de Groot Duivendrechtsche polder door een park en langs de weilanden gaf leuke verrassingen. Zo heb ik geleerd om de zang van rietzanger, kleine karekiet en bosrietzanger uit elkaar te houden. Om de zang van zwartkop en tuinfluiter van elkaar te onderscheiden is lastiger. De weinige kikkers die zich laten horen vrolijkten me op. Hazen dansten, sprongen en renden achter elkaar aan. Bij het tuinhek komt de brede wespenorchis op. En om de ark op en aan de dijk een feest van wolfsmelk, grote kattenstaart, lisdodde, gele iris, gele plomp en waterlelie.
Amsterdam heeft zijn concept Groenvisie 2050 gepresenteerd. Veel goede initiatieven om het Amsterdamse landschap te verbeteren, te verbinden en dichter in de stad te brengen met gevel-, dak- straat-, plein- en buurtgroen. Ecologisch onderhoud, minder tegels, water vast houden en hitte bestendigheid. Tevens meer natuurlijke oevers, stadsparken en een stadsbos!
Echter zonder financiële onderbouwing en zonder vaste afspraken qua planning en locaties. Zijn het loze beloften of komt er echt een ecologisch onderbouwde vergroening? We hebben via Groen Platform Amsterdam, maar ook rechtstreeks gereageerd, te lezen op onze KNNV-website.
Klik op ‘actueel’ en daarna ‘Afdelingsnieuws’, onderaan de pagina.

De energietransitie gaat het landschap rond Amsterdam veranderen. Het concept van de Regionale Energie Transitie (RES) spreekt over 1227 ha zonnepanelen (op land en water) en 44 hoge windturbines in Noord-Holland Zuid in 2030. Er zijn rond Amsterdam zeven zoeklocaties waaronder de Diemerscheg (inclusief de Vijfhoek), ‘t Gooimeer, Waterland, in de Groot Duivendrechtsche polder, bij het knooppunt van de Ouderkerkerplas/A2/ Landje van Geijsel en langs de A10. We werken, samen met o.a. Natuur en Milieu Federatie Noord Holland en Vogelwerkgroep Amsterdam aan een zorgvuldige inpassing in het landschap. Met aandacht voor natuur en landschapswaarden. Momenteel lijkt evenwel de regie van een zorgvuldige overheid in het RES project afwezig.

Ondertussen kreeg ik De Kaaistoep: het best onderzochte stuk natuur in Nederland onder ogen, uitgegeven door KNNV, afdeling Tilburg. Een indrukwekkend, uitvoerig en divers boek van 720 pagina’s met fantastische foto’s, dat een goede indruk geeft van hoe langdurig KNNV onderzoek (25 jaar) er uit kan zien. De samenwerking en doorzetting om een gebied van onder tot boven, van binnen en buiten in kaart te brengen straalt ook een gezelligheid uit. Nauwgezet, gedegen en langlopend onderzoek.
De excursie- en samenkomstmogelijkheden zijn versoepeld. Ons aanbod van excursies en lezingen is als vanouds divers. Hopelijk ontmoeten we elkaar. Namens het bestuur wens ik ieder een fijne en inspirerende zomer.

Vriendelijke groet van Guus Muller

Redactioneel

Ineens lag er een eikel in huis. Van de zomerreik. Jawel, tweehoog onder een stoel in iepenstad Amsterdam. Waar kwam die nou vandaan? Omdat ik dit covid voorjaar beroepshalve veel met scenario's heb moeten werken schoot ik meteen in de scenariostand.
1 logeerpapegaai Jester (zie Blaadje 4 1999), inmiddels 55, slaapt op de kooi, maar is ergens in de vroege ochtend naar buiten gevlogen en heeft in Artis een eikel gekaapt. Die is bij het terugvliegen naar zijn kooi uit zijn snavel gevallen en onder de stoel gerold;
2 onze buurtgaai is binnengevlogen en heeft per ongeluk een eikel gemorst: niet vreemd, want de balkondeur staat dag en nacht open;
3 mijn huismuis met bosmuisgenen heeft de eikel opgeduikeld en wilde hem oppotten, maar is hem onderweg kwijtgeraakt.

Het laatste scenario is het aannemelijkst, daar meerdere zaailingen uit het gemorste zaad uit de geleegde voederbak van de blauwvoorhoofdamazone geknakt waren en ik de muis later over het preventieve schot zag klimmen.

De logeerpapegaai heeft eerder in Twente drie (DRIE) maanden tussen de ransuilen en haviken overleefd. In dit Blaadje staat een lezenswaardig artikel met een keurig ingehouden woede neergezet artikel over de havik en de stad. Jan Willem is net als ik opgegroeid met deze markante roofvogel. Als jullie na zijn relaas meer wilt lezen over deze predator grijp dan naar Helen Macdonald haar De H van Havik, een wetenschappelijke roman, waar ook de oervader, beschrijver van het beest, T.H. White in passeert. Of het boek, mijn eerste kennismaking met de roofvogel De Havik van Paul Obdam (1978).
Want er moet nog steeds veel gelezen worden in dit Coviddal.

Desondanks een mooie zomer toegewenst.

Tobias Woldendorp

Van de ledenadministratie

Op dit moment heeft onze afdeling 305 leden. Wij blijven dus steeds net boven de drie honderd en zijn daarmee vrij stabiel.

Sinds het vorige BLAADJE heeft één nieuw lid zich aangemeld – het corona-effect is ook bij de aanmelding van nieuwe leden te merken.
Marianne van Wensen Bij deze nogmaals van harte welkom!

De speciale introductie-activiteiten op en om de Sloterplas zijn t.g.v. van de corona-perikelen nog steeds afgelast. Als het tij keert, zullen we proberen nieuwe

activiteiten ter wederzijdse kennismaking te organiseren.

Nieuwe leden, die alvast iets willen bijdragen aan de vereniging, zoals stukjes voor BLAADJE en dergelijke, worden van harte aangemoedigd!
De nieuwe leden worden standaard uitgenodigd voor de minicursussen: ook hier geldt helaas nog steeds de “corona-pauze”.

In de huidige nieuwsbrief van de ledenadministratie kunnen onze leden hun ervaringen, tips en interessante links tijdens de coronacrisis kwijt. De nieuwsbrief verschijnt onregelmatig. Bijdragen worden erg op prijs gesteld en kunnen gestuurd worden naar ledenadministratie@amsterdam.knnv.nl.

De contributies 2020 zijn voor 2/3 voldaan, maar we zijn er nog niet.

Dus bij deze nog een herinnering.
Ondanks het feit, dat de afdracht geïndiceerd is en dus ieder jaar wordt verhoogd, blijft dit jaar de contributie voor onze afdeling KNNV-Amsterdam € 32,50 en € 12,50 voor huisgenootleden.
Graag overmaken op:

IBAN No: NL91 INGB 0003506096, t.n.v. KNNV afdeling Amsterdam.
Liefst onder vermelding van het lidmaatschapsnummer, te vinden op het adresetiket van BLAADJE.

Om bezuinigingsredenen sturen wij geen acceptgiro en verzoeken wij onze leden de contributie over te maken per overschrijvingskaart of via telebankieren.

Deze oproep blijft nog steeds actueel!!:
De lijst van onbestelbare e-mails wordt langer. We krijgen regelmatig meldingen van te volle emailboxen of niet meer functionerende adressen bij het verzenden van het digitale BLAADJE en herinnering-e-mails. Dus graag wijzigingen doorgeven aan:
ledenadministratie@amsterdam.knnv.nl

Paul van Deursen ledenadministratie
ledenadministratie@amsterdam.knnv.nl
telefoon: 0206855047
Albatrospad 60
1021TR Amsterdam

Traumatiserende terrorist

Ik ben een bevoorrecht mens. Op mijn zesde jaar leerde ik onderscheid te maken tussen begrijpelijkheid en aanvaardbaarheid. Dat kwam zo.
Ik was op bezoek bij oom Jelle en tante Wil Komrij. Ze woonden in het rietland, achter het oude watergemaal Kadoelen. Wie er nu langs komt, zal niets vinden, want op die plek staat nu het gemaal uit 1987.
Om bij hun aardse paradijs te komen, moest je over het erf van Jan Steinvoorte, de beheerder van het oude gemaal. Tussen oud en nieuw gemaal staat nog steeds een lange bomenrij.
Die rij eindigde vroeger bij de steiger aan de Kadoelerbreek. Daar stond ook hun kippenhok.

Samen met tante liep ik naar de kippetjes. “Mogen ze niet los”? vroeg ik tante. “Zie je die boom daar?”, was de tegenvraag. “Waar bomen staan, wacht de havik. Zodra er ook maar één kip ontsnapt, duikt de havik in een stootvlucht omlaag. Dus nee, dat gaat niet”. “Het nachthok (en de ren) moet ook altijd dicht zijn, want anders komt de vos, en die neemt er eentje mee. Ja jong, wie buiten wil wonen, moet zich aanpassen aan de natuur.” “Dus duiven houden, heeft hier geen zin, vroeg ik. “Nee, overal waar een boom aan de horizon te zien is, kun je duiven niet vrij laten zwermen”.

Jaren later was ik met de werkgroep Kampbegeleiders (voorlopers van het “Woeste Land”) in Jisp. Vandaar roeiden we naar een eiland in het Ilperveld. Daar lag het motorschip van scouting, dat diende als thuishonk en slaapplaats.
De boswachter haalde ons op voor een werkdag bomen rooien op een eilandje. Op de vraag “waarom eigenlijk”, kreeg ik het antwoord: “voor weidevogels krijgen we subsidie, voor het behoud van roofvogels niet”. “Havik?”, vroeg ik. “ook, maar ook sperwers, uilen, van alles eigenlijk”.
“Is afschieten een optie, dat doen ze met vossen toch ook?”. Hij keek me meewarig aan. “de havik is Europees beschermd, die mag je niet afschieten, maar je kunt het wel ongestraft onaantrekkelijk maken voor de havik, en dat gaan we vandaag doen: we halen alle bomen weg”.

De havik is opportunist en generalist, en niet te stuiten in dorp of stad met veel bomen. Het gaat erg goed met haviken in de stad. Want rotsduiven (vliegende stadsratten) zijn er genoeg.
Het boombeleid is ook veranderd. Tot eind jaren ’80 was de boom taboe, en vormde een bedreiging voor weide en weidevogels. Daarna werden (vooral in Noord-Holland) massaal recreatiebossen aangelegd in voormalige weilanden, om het ontstane tekort aan bomen te compenseren.
Die bomen zijn inmiddels oud genoeg voor vestiging van de havik. En dat feit ver

andert het landschap, en daarmee het aangenomen risico voor duivenhouders, volledig en voorgoed.

Een duivenhouder noemt in 2014 in zijn blog (noot 1) de havik een “traumatiserende terrorist”. Terrorist omdat hij altijd toeslaat, zelfs als je alle gewoontes aan de kant zet. Traumatiserend, omdat de duiven na een tijdje weten dat naar buiten gaan gelijk staat aan de dood. en dus niet meer willen vliegen. “Als je dag in dag uit geterroriseerd wordt door roofvogels, komt er een dag dat je breekt. Duiven heb je voor je plezier, niet voor je verdriet. Na 17 roofvogelslachtoffers in juni (…), gaat de terreur in juli gewoon door. Niet meer los laten, alleen regelmatig wegbrengen, was enige tijd het devies. De roofvogel(s) zoud(en) dan mijn hok niet langer zien als een voerplek (Mac Donalds).”

Dat was dus waar mijn tante het over had. Als je kippen houdt, of dat nou hobby is of beroep, dan is een kip verspelen aan een havik aangenomen risico. Maar als je duiven houdt, is dat zekerheid.
“Tante, wat is een aangenomen risico?” “Je kent een gebied, je kent de risico’s, toch doe je het. Dan weet je dat je die risico’s zelf aan gaat. Dus, het is je eigen schuld als je dieren toch gepakt worden.”
Volgens mijn tante moet je geen duiven willen houden in een gebied waarin je ook maar een enkele boomkruin kunt zien. Volgens sommige duivenhouders ligt dat anders.

In 2014 verscheen een verslag van een onderzoek onder de leden (noot 2) van duivenhouders. Roofvogels zijn de grootste oorzaak van verliezen. Men wil de leden informeren over de beste aanpak, en Europees breed de resultaten afstemmen.
In Noord-Holland reageren relatief veel leden. Zo’n 32% van de verliezen zijn te wijten aan havik, 37% aan sperwer en 21% aan slechtvalk. In 2018 werd een Tweede Kamer petitie gestart. Ruim 5000 mensen ondertekenden die. Die petitie hield in dat de havik van de lijst beschermde vogels af moet, want het dierenwelzijn van de duif gaat voor (noot 3).

Onderzoek onder duivenmelkers wijst uit hoe vaak, waarvan en wanneer men last heeft van roofvogels per respondent (duivenmelker) en regio (b.v. Noord-Holland). Als je die gegevens bekijkt per nestboom en cluster van duivenmelkers, dan is de interpretatie heel anders, omdat regio en spreiding van respondenten te grofmazig is weergegeven.
Stel (Spoorzicht): er zitten ongeveer tien duivenmelkers elk met 20-40 duiven. Er is maar één havikshorst, en als die bewoond is in maart, dan zit er niet ook nog een sperwernest, want de sperwer mijdt de havik. Een slechtvalk zit er dan dus niet, want havik mijdt slechtvalk.

Duifroof gaat in Spoorzicht van 2012-2020 puur om één roofvogelsoort. Stel een havik heeft postduif als stapelvoer op het oog. Dan doden mannetje en vrouwtje samen maximaal 30 duiven per broedseizoen (maart-juli). Dat aantal deel je door het aantal duivenmelkers.
Dat is gemiddeld per persoon drie duiven, in de hele periode van begin maart tot begin augustus.
En dat is dan geen aanname maar een statistische zekerheid. Dat is het aangenomen risico: je kent de wet, je kent het gebied, je kent het risico ("roofvogelterreur"), en je doet het toch.

Het gaat om jonge, onervaren duiven betoogt Rob Bijlsma in De postduif en zijn belagers (noot 4).
Want ervaren duiven (met een prijskaartje van zegge € 20.000) zijn ervaren omdat zij zich nooit laten pakken. Volgens Bijlsma neemt de havikstand sinds 2014 af, evenredig met het aantal duivenmelkers.

Als duivenhouders zich neerleggen bij de wetgeving, dan klopt zijn betoog. Maar duivenhouders verenigingen en social media geven sinds 2014 tips om de havik actief te bestrijden: wettig (afschrikken, gewoonten veranderen, stoppen) en onwettig (vangen, vergiftigen, doden).

Als je uitgaat van bestrijding dan klopt zijn betoog voor geen meter: er zijn niet minder postduiven maar wel minder haviken door adequate bestrijding in het broedseizoen (15 maart tot 15 juli).

In een studie aan de WUR van R.M. Talen, 2015 (noot 5) wordt een prijskaartje gehangen aan jonge duiven, aan de hand van antwoorden van respondenten. Bij 30 jonge duiven spreek je over pak 'm beet zo'n 500 euro, ongeveer € 17,- per stuk. De economische schade is beperkt. De emotionele evenwel niet.

Spoorzicht: In november 2011 wordt door de kroon het ambtelijk samengevoegd Diemens' Bestemmingsplan Noord goedgekeurd. Dat bestemmingsgebied omvat Diemen Noord, park Spoorzicht, Buitenlust, Manege de Eenhoorn en de spoordijken. Een maand later verschijnen nieuwe duivenhouders. Er wordt die winter met spoed een reeks duiventillen bijgebouwd. Resultaat: de tot dan toe broedende sperwer in het park verdwijnt, de havik komt, en blijft elk jaar komen.
De havik is een opportunist. Voor 20 duifjes vestigt hij zich niet (omvlieg aantal), voor 300 wel. Waarom? Hij heeft een kleine 10% daarvan nodig voor man, vrouw en de twee kinderen samen. Zolang men zoveel duiven houdt, paart in het park elk voorjaar de havik, en is de horst bewoond.

Aangenomen risico? Als je vanuit het park over de duiventillen en de spoordijk

heen kijkt, zie je in de wijde omtrek overal boomkruinen: langs de A1 en de A10, bij het Sciencepark, vlakbij Anna's Ruigte.
Spoorzicht ontbossen heeft geen enkele zin, want 50 meter verderop staat de eerst volgende boom. Verkassen? Waar nu weer heen, dan? Dacht van niet.

Maar wat dan wel? Nestboom (horst) omzagen? Vergiftigen? Afschieten in het broedseizoen?
Dat is allemaal al meer dan eens geprobeerd. Dat is alle drie onwettig. Wettelijke dwaling?
Een Chinese drone in de vorm van een roofvogel, groter dan de havik, met klapwiekende vleugels, is sinds kort op de markt. Die moet de havik legaal kunnen afschrikken en verdrijven.

Is escalatie begrijpelijk? Ja. Natuurbescherming in de stad is verworden tot dierenwelzijn, en huisdieren gaan voor, dus waarom hobbyduiven niet? Moet je het tolereren? Zolang niet juridisch bewezen kan worden dat het gebeurt, kennelijk wel. Europees recht in stedelijk gebied is fictie.

Maar je zal maar in het openbaar groen wandelen met je hondje en een vergiftigde duif vinden of vijf schoten hagel over horen suizen, dan draait de rol om: duifhouder als traumatiserende terrorist.

Tante Wil heeft gelijk! Aangenomen risico, dit wil je niet op je geweten hebben.

WG-Stadsnatuurbeheer
(Jan Willem Wertwijn)

Bronnen:
Noot 1: Freek Wagenaar Duivensport blog, 22 juni 2014,
https://www.team-wagenaar.nl/index.php/freek/openhartig-2014/62-freek-openhartig-3
Noot 2: http://duivenvlucht.nl/nieuws/24-npo-nieuws/3772-roofvogels-en-postduiven-in-nederland.html
Noot 3: 22-06-2018. Bescherm de postduivensport tegen onnatuurlijke roofvogelstand -Tweede Kamer Petities.nl
Noot 4: Rob Bijlsma, http://www.werkgroeproofvogels.nl/images/postduif2018.pdf
Noot 5:R.M. Talen, Economische schade door het verlies van jonge duiven, 2015, https://edepot.wur.nl/349995

Duiventil met rechts de tilgaten

Korrelige taaiplaat: een nieuwe soort voor Amsterdam

Zaterdag 9 mei, een dagje struinen in het Westelijk Havengebied. Op zoek naar vlinders, rugstreeppadden en wat dan al meer. We zijn begonnen in de Petroleumhaven, waar een interessant veldje inmiddels op de schop was gegaan. Doorgereden naar een ander veld aan de Papierweg om me daar te laten verrassen. Als eerste schoot een haas weg en al snel werden bruine blauwtje, hooibeestje en klein geaderd witje gezien. Met het vlindernet werden anjerbladroller en sint-janskruidblokspanner gevangen. Op een stam van verweerd hout groeiden opvallend grote paddenstoelen. Aan de ene zijde exemplaren met een ogenschijnlijk afwijkende hoed en de andere zijde met hoeden waar je net niet onder kon kijken. Het afsnijden met een zakmes lukte met moeite, de consistentie van de zwammen was taai als een dik stuk rubber. De onderzijde had een verassend patroon van platen c.q. labyrint. Foto's gemaakt om het thuis verder op naam te brengen en de dag vervolgd met struinen op diverse andere velden in de haven.

Thuis de foto's in Waarneming.nl geladen en de beeldherkenning gaf als suggestie o.a. de Korrelige taaiplaat: zeer zeldzaam en op de nationale Rode Lijst (2008) te boek als Ernstig Bedreigd. En toch leek deze paddenstoel daar het meest op.

Logisch om Christiane Baethcke als deskundige te polsen. Ommegaand kreeg ik de reactie dat ze de waarneming al had gezien en binnenkort het zelf wilde uitpluizen. En zo geschiedde waarna de bevestiging kwam dat Christiane de plek had gevonden, een sample had meegenomen en microscopisch had onderzocht: 100% Korrelige taaiplaat (Neolentinus schaefferi). Een nieuwe soort voor Amsterdam.

Korrelige taaiplaat (Neolentinus schaefferi); foto Edo Goverse

Korrelige taaiplaat (Neolentinus schaefferi); foto Edo Goverse

Het blijkt dat deze soort voornamelijk op hout van populier groeit, soms den. Langdurige droge zomerse perioden schijnt nauwelijks invloed te hebben op de verschijning. Het warmer worden van het klimaat lijkt zelfs gunstig uit te werken op de vestiging van Korrelige taaiplaten. Ondanks de plaatjesstructuur behoort de soort tot de buisjeszwammen omdat de onderkant van de hoed geen echte plaatjes heeft maar plooien. Deze plooien lopen ver af op de steel, dit is ook een goed microscopisch determinatiekenmerk. Elders in Europa staat de soort eveneens bekend als zeer zeldzaam. In Nederland is de Korrelige taaiplaat vooral bekend uit de duinregio en sinds 1990 voorkomend in 29 atlasblokken in ons land. Daar komt nu een Amsterdams blok bij. De vraag is uiteraard of het een blijvertje is!

Edo Goverse

Vijftien meter onder de Diemerscheg

Deze bijdrage gaat over de ondergrond van de Diemerscheg. Hoe is de locatie van dat natuurgebied ontstaan? Wat is de relevantie voor de huidige plannen van herinrichting?

Hoe Nederland in de afgelopen tien duizend jaar, de periode van het Holoceen, vorm heeft gekregen is goed bekend. In dit artikel is de ‘Atlas van Nederland in het Holoceen’ als leidraad gebruikt (P. Vos, 2011) en zoomen we in op het gebied ten zuiden van Amsterdam. We proberen de Diemerscheg centraal te houden. Onze reis-door de-tijd begint twintig duizend jaar geleden, het koudste deel van de laatste ijstijd. De zeepiegel stond 120 m lager dan nu. De bodem van de Noordzee was drooggevallen en daar heersten de condities van een poolwoestijn. Krachtige winden transporteerden veel fijnkorrelig zand dat hier als ‘dekzanden’ werd afgezet. De heipalen van Amstrerdam staan op deze dekzanden. Twintig duizend jaar geleden was het landoppervlak zo’n 20 m lager dan nu maar toch lag de locatie ‘Amsterdam’ toen 100 m boven zeeniveau.

De laatste ijstijd eindigde 11,600 jaar geleden en ging over in de warme periode waarin we nu leven, het Holoceen. Doordat de ijskappen aan het smelten waren steeg de zeespiegel voortdurend. In het gebied dat nu ‘Nederland’ is kon je daar weinig van merken. Maar na 100 m zeespiegelstijging begon het nabije ondiepe Noordzeebekken onder water te lopen en kreeg de ‘Nederlandse’ kust zijn contouren. Het landoppervlak in West-Nederland ligt dan ongeveer 15 m. onder het huidige oppervlak. We kunnen duidelijke perioden herkennen in de ontwikkeling van het landschap, ofwel in de opbouw van de ondergrond. We gaan nu kijken hoe het landschap veranderde en steeds weer door nieuwe krachten in de natuur vorm kreeg om, tenslotte, te worden vormgegeven door de mens.

Rond 9000 v. Chr. warmde het klimaat snel op. De koude, droge en winderige poolwoestijn uit de ijstijd was veranderd in een schaars begroeide mammoetsteppe. De Noordzee lag nog grotendeels droog en de mens zwierf in kleine groepjes en leefde van jagen, vissen en verzamelen. Rond 5500 v. Chr. werd Engeland een eiland en heeft de Noordzee bijna de contouren van vandaag. Het gebied van Noord en Zuid-Holland vormde een kust-getijdegebied met rivieren. Het zeewater bleef snel stijgen en daarmee ook de grondwaterstand in West-Nederland. Als gevolg daarvan stagneerde veel water in het binnenland dat aanleiding gaf tot het ontstaan van uitgestrekte veengebieden. De diepst gelegen (oudste) veenlagen liggen op ongeveer 18 m. onder Amsterdam.

Rond 3850 v. Chr. komt er een einde aan de voortdurende verkleining van Nederland als gevolg van het oprukken van de Noordzee. De grote rivieren vervoeren zoveel zand en klei dat het vasteland even snel ophoogt als de zeespiegel stijgt. Zowel in laag- als in hoog-Nederland ontstonden uitgestrekte veengebieden. Op de locatie van Amsterdam gaat een veengebied over in een kust-getijdengebied. De toen afgezette pakketten zand, klei en veen van wisselende dikte zijn nu de watervoerende lagen in de ondergrond van het gebied tussen ‘t Gooi en het Oer-IJ. In deze tijd verspreidden de landbouw en veeteelt zich over Nederland. De kustlijn in West-Nederland sluit zich rond 2750 v. Chr. In het binnenland werd het veenoppervlak steeds groter. Op de locatie ‘Amsterdam’ was het veen zo’n 4-meter dik.

Rond 1500 v. Chr. raakte Nederland maximaal overgroeid met veen. Op de plaats van het huidige IJsselmeer bevonden zich een aantal meren. De Rijn eindigde bij Katwijk, de Maas bij Rotterdam, en de ‘Oosterschelde’ vormde toen de monding van de Schelde. Door ruime aanvoer van zand uit het zuidelijke Noordzeebekken ontstonden langs de westkust strandwallen en lage duinen. Rond 500 v. Chr. gaan bewoners in Noord Nederland terpen opwerpen om zich te beschermen tegen overstromingen door de Noordzee. Het West-Friese zeegat is dichtgeslibt en het veenlandschap reikte tot aan het midden van Texel. In de aanloop naar het Romeinse Rijk gaat de ontbossing in Duitsland zo snel dat de Rijn zwaar belast werd met sediment. Daardoor raakte veel veen in het Oost-Nederlandse rivierengebied overdekt met rivierklei. Het Oer-IJ blijft als opening in de duinenrij bestaan en mondt bij Castricum in zee uit. Er ligt een gigantisch groot veengebied dat zich van Zeeland tot aan noordoost Groningen uitstrekt. Op de locatie ‘Amsterdam’ was het veen nu ongeveer 5-meter dik.

In drie duizend jaar tijd had de Noordzeekust zich gesloten, maar rond 100 v Chr. heeft de Noordzee weer gaten in de Zeeuwse en Zuid-Hollandse kust geslagen. Het zand waar de Zeeuwse kust zijn ontstaan aan te danken had, was afkomstig van een grote Pleistocene zandkop voor de Belgische kust (de natuurlijke voor

loper van onze huidige ‘zandmotor’ bij Rotterdam). Die kop werd verplaatst door stroming en golfwerking. Rond 800 was de zee weer helemaal terug en nieuwe inslagen van de Noordzee bereikten een maximale omvang. Door verdrinking van het veengebied bij Den Helder ontstond een getijdengebied waardoor Texel rond 800 een eiland werd. Tussen Vlieland en Terschelling ontstond een verbinding naar het veenmerengebied (nu het IJsselmeer). De ontbossing in Duitsland ging verder en de Rijn bedekte een steeds groter deel van het Nederlandse rivierengebied met klei. De grootschalige Romeinse ontginningen, waarbij het veen werd ontwaterd, hadden tot een flinke bodemdaling geleid. Dit proces werd versterkt doordat de zee via gegraven afwateringskanalen tot diep in het veen kon doordringen. De gevolgen van de ontginnigen waren uiteindelijk catastrofaal. Zeeland was met al zijn veen verdronken en de met nieuw gevormde Westerschelde had de Schelde een nieuwe loop naar de Noordzee gekozen. Na de val van het Romeinse Rijk nam de invloed van de mens op het landschap af. Maar enkele eeuwen later nam de bevolking weer toe en de ontbossing werd voortgezet. Ook direct ten oosten van Amsterdam, in het Eemdal, verdween het veenlandschap onder een laag rivierklei waar nu de grazige weides op liggen.

Rond 1000 begon de mens het landschap duidelijk vorm te geven. Kust- en riviervlakten werden bedijkt. Veen werd gedraineerd en afgevoerd als brandstof of voor zoutproductie ten dienste van de opkomende visserij. De mens legde tussen 800 en 1500 AD de basis van het huidige Nederlandse cultuurlandschap. Rond 1500 hadden Zeeland, West-Brabant, en Noord-Holland hun veenlandschap grotendeels verloren. Door de toenemende ontwatering ging het veen oxyderen en werd het veenpakket steeds dunner waardoor een landschap met veenweides ontstond. Dat is heel geschikt voor veelteelt als de grondwaterspiegel door bemaling laag gehouden kan worden. Dit is het landschap waarin wij wonen. Rond 1850 heeft Nederland een door de mens gemaakte ‘natuur’. In de twintigste eeuw is veel veenweidegebied ten zuiden van Amsterdam bouwrijp gemaakt voor stadsuitbreidingen door er anderhalve meter zand op te brengen. Dat zand werd eerst uit ‘t Gooi gehaald, later uit de Noordzee. Het gebied van de Diemerscheg is in de afgelopen duizend jaar door menselijk handelen tussen de twee en vijf meter gedaald en daarom ligt het nu gemiddeld één tot twee meter onder de zeespiegel. De 15-meter sediment onder de Diemerscheg is door een samenspel van zeespiegelstijging, veenvorming en aanvoer van zand en klei door de grote rivieren opgebouwd. Menselijk handelen heeft West-Nederland onder de zeespiegel laten zakken en met dijken wordt dit probleem in toom gehouden.

Veel van de cultuurlandschappen ervaren wij nu als ‘natuurlijk’, maar ze zijn bijna alleemaal het gevolg van vergaand menselijk ingrijpen. De mens heeft veel catastrofes moeten incasseren, maar vele daarvan waren het gevolg van

ontbossing en drainage. De inrichting en bescherming van de Diemerscheg zal rekening moeten houden met de opbouw van de ondergrond, en wellicht het verder uitdrogen van het veenweidegebied. Pioniers van natte bodem (wilg, populier, els) moeten plaats maken voor soorten van meer gedraineerde bodems (es, berk, eik, vogelkers). Omdat omvallende bomen gevaarlijk zijn willen we niet op de natuur wachten maar moet de gemeente dit veranderingsproces zelf tijdig inzetten door 'herinrichtingsplannen'. Een Wageningse schets voor de toekomst van Nederland kan gevonden worden onder de titel 'Een natuurlijkere toekomst voor Nederland in 2120'

Henry Hooghiemstra

Nachtvlinders in Groot-Amsterdam

Onbekend maakt onbemind, zeker bij een soortgroep als nachtvlinders is dat het geval. Momenteel gaat er veel aandacht naar dagvlinders en maatregelen voor bloemrijke tuinen en bermen. Nachtvlinders zijn ook belangrijke bestuivers. Tijdens alle stadia (rupsen, poppen en vlinders) dienen ze als voedselbron voor vele andere dieren. En omdat ze gevoelig zijn voor veranderingen in de omgeving waar ze leven kunnen ze als indicators fungeren door op nieuwe plekken te verschijnen of juist door te verdwijnen. Grote thema's waar we middels inventarisaties een bijdrage aan kunnen leveren. En uiteraard om deelnemers kennis te laten maken met de enorme diversiteit aan kleine en grote vlinders, bezoekers te laten verrassen hoe prachtig gekleurd en getekend 'motten' kunnen zijn!

Het aantrekken van – en kennismaken met – nachtvlinders kan het beste in het donker worden gedaan met een felle lamp. Hiervoor is uiteraard stroom nodig zoals een aggregaat. Met subsidies zijn alle benodigdheden aangeschaft om mobiel te inventariseren. Dit project wordt (mede) mogelijk gemaakt door het Betrekken bij Groen Fonds van de Provincie Noord-Holland en door een Ger van Zanenvoucher.

De komende jaren worden er tien pop-up excursies georganiseerd. Deze aanpak is nodig omdat de weersomstandigheden relatief goed moeten zijn (geen regen, harde wind of volle maan). En uiteraard vanwege de Covid 19-crisis, voor het geval contactonderzoek nodig is, zo weten we wie er zijn geweest. Contacten zijn gelegd met o.a. Staatsbosbeheer, Amsterdamse Bos en Groengebied Amstelland om in hun terreinen te inventariseren. De opstelling is 16 juni getest in Limburg en het weekend van 19 & 20 juni ingezet tijdens de Nationale Nachtvlindernacht.

Anders dan andere jaren werd vanuit De Vlinderstichting opgeroepen wel te nachtvlinderen, maar niet in gezamenlijkheid. Beide nachten in het Diemerbos gestaan op twee verschillende plekken waarbij de komst van een ligusterpijlstaart wel het imposantst was!

Heb je interesse deel te nemen mail dan naar goverse@hotmail.com of app 06-57616249 voor een app-groep. En uiteraard eigen inbreng voor een locatie is altijd welkom!

Edo Goverse & Trees Kaizer

Naast grote motten komen uiteraard microvlinders op het licht af, zoals dit koolmotje, een trekvlinder uit Zuid-Europa; Foto Edo Goverse

Excursie- en lezingenprogramma KNNV- afdeling Amsterdam 3e kwartaal 2020 en 4e kwartaal 2020

LET OP:
De **KNNV-lezingen** en **vergaderingen** vinden plaats in de kantine van de **Groenvoorziening** van **Gedenkpark (begraafplaats) De Nieuwe Ooster (DNO),**
Ingang Rozenburglaan 5, 1097 GA Amsterdam (dus geen Kruislaan!)
Vanaf de ingang Rozenlaan (achter het hek kan worden geparkeerd) is het ca. 5 minuten lopen naar de kantine.
Vanaf halte Kruislaan/Middenweg tram 9 en bus 15 is het 10-15 minuten lopen.
Vanaf halte Zaaiersweg bus 41 is het 5-7 minuten lopen.
Wij mogen 's avonds van ca. 19.30 uur tot 22.30 uur van deze ruimte gebruik maken voor lezingen en vergaderingen. **Tussen 19.30 en 20.00 uur is het hek geopend, tenzij anders bij de beschrijving van de lezingen is aangegeven. Om 20.00 uur wordt het toegangshek van DNO gesloten!**

Openbaar vervoer: dienstregelingen veranderen per seizoen! Ga tijdig van huis, er kan 10 minuten verschil in de vertrektijd zitten. In het weekend verandert het nummer van de bus hier en daar, kijk even op de bushalte hoe het in elkaar zit. Bij twijfel: bel het openbaar vervoer (0900 9292, € 0.70 per minuut), internet: **www.9292ov.nl**
Alle excursies, lezingen, cursussen, verslagen, foto's en de waarnemingen staan ook op de website van de afdeling, internet: www.knnv.nl/amsterdam
Afkortingen opstappunten:
AS Amstelstation, **CS** is Amsterdam-Centraal Station, **DD** is station Duivendrecht, **SD** is Amsterdam-Sloterdijk, **WTC** is station WTC, parkeerterrein ABN/AMRO.
Hoe bent u verzekerd?
Van verschillende zijden is ons gevraagd of je tijdens een KNNV-activiteit, zoals een excursie, verzekerd bent. Wij hebben dat nagevraagd bij het hoofdbestuur. Daarop kregen wij een uitgebreid antwoord. De essentie zullen we hieronder weergeven.
Landelijk heeft de KNNV een WA-verzekering (wettelijke aansprakelijkheid) afgesloten. Deze geldt alleen voor KNNV-leden tijdens KNNV-activiteiten. Donateurs en introducés zijn dus niet verzekerd. Ook de reis van huis naar de KNNV-activiteit en terug is niet verzekerd. Het is dus van belang zelf voor een goede WA- verzekering te zorgen. De KNNV-verzekering is vooral een vangnet, voor als de eigen verzekering ontbreekt, of niet toereikend is.
Klaas Kaag, KNNV afd. Den Helder, overgenomen uit Op de Kop 2005, nr. 3.

DISCLAIMER:
Het vaststellen van het excursieprogramma heeft plaatsgevonden in een periode van grote onzekerheid over hoe het coronavirus zich gaat ontwikkelen en welke maatregelen nog worden genomen en/of van kracht zijn. Gezien deze omstandig

heden zijn de KNNV of de excursieleiders in de gelegenheid gesteld om excursies af te blazen of eventueel naar een later tijdstip te verplaatsen. Voor actuele informatie over de excursies en lezingen zie ook de website https://www.knnv.nl/agenda/312
Om de excursies of een lezing zo veilig mogelijk te maken voor alle deelnemers zijn er de volgende regels:
• U geeft zich van tevoren op per mail bij de excursieleider.
• U komt niet als u zich niet lekker voelt, koorts, of andere corona-symptomen heeft.
• Tijdens de excursie houdt u minimaal anderhalve meter afstand van de andere deelnemers.
• Instructies van de excursieleider worden zonder tegenspraak opgevolgd.
• Leen geen kijkers of andere materialen uit, maar neem voor de zekerheid wel handgel mee.
• U bent zelf verantwoordelijk maar kan een ander wel aanspreken als die zich niet aan de regels houdt.
• Voor alle excursies geldt een maximum aantal deelnemers. Dit kan per excursie verschillen.

POP-UP EXCURSIES
Paddenstoelenexcursies
In overleg met Christiane Baethcke worden de paddenstoelen-excursies voorlopig niet meer vooraf vastgesteld. Er doen zich vaak onverwachte situaties met paddenstoelen voor of (zeer) bijzondere soorten verschijnen op niet gedachte plekken. Christiane zal de excursies in pop-up vorm organiseren. Deze worden aan u bekend gemaakt via email.

Nachtvlinderexcursies
De komende jaren worden er tien pop-up excursies georganiseerd . Deze aanpak is nodig omdat de weersomstandigheden relatief goed moeten zijn (geen regen of harde wind, geen volle maan). Heb je interesse deel te nemen mail dan naar Edo Goverse (goverse@hotmail.com) of app (06-57616249) voor een app-groep. En uiteraard eigen inbreng voor een locatie is altijd welkom! Zie ook het artikel in Blaadje 2020/3.

Volgermeerpolder, augustus of september
Pop-up fietsexcursie naar de Volgermeerpolder onder leiding van Jan Timmer. Eens een gevaarlijk vuilnisbelt, nu een gebied dat de moeite waard is om te bezoeken. Het leuke van een pop-up excursie is dat je op ontwikkelingen kunt inspelen. Houd dus de Nieuwsbrieven in de gaten.

Zaterdag 25 juli 2020 Wandeling door Landelijk Noord o.l.v. Simon Pepping
Opgeven bij Simon Pepping: s.h.pepping.alers@gmail.com
We maken een wandeling door Landelijk Noord, direct buiten de Ring A10 en

starten vanaf de bushalte Volendammerweg op de IJdoornlaan, bij het Waterlandplein. We lopen over de Volendammerweg langs het sportpark de Weeren en door het moerasgebiedje aan de Nieuwe Gouwsloot. Als de koeien in de weg staan, lopen we erlangs over het fietspad. Via de Nieuwe Gouw lopen we naar Ransdorp. Daar pauzeren we in café De Zwaan. We lopen terug via het Weerslootpad en de Zwarte Gouw. De wandeling is 7 km lang. In natte perioden kan het pad door het moerasgebied modderig zijn.
We bekijken de moerasflora en fauna in het moerasgebied en langs de Weersloot en de Zwarte Gouw, de berm- en slootnatuur onderweg, de weidevogels die zich na de broedtijd weer verzamelen voor hun terugtocht.
Vertrek vanaf bushalte Volendammerweg, IJdoornlaan, Noord. Te bereiken met bus 37, vanaf station Noord of de stations Amstel en Muiderpoort. Parkeren op het Waterlandplein of op het parkeerterrein van Sportpark de Weeren, waar we langs lopen. De definitieve tijd wordt bekend gemaakt na aanmelding.

Zaterdag 15 augustus 2020 Schellingwouderscheg o.l.v. Sjarifah Meijerman
De Schellingwouderscheg is een groot gebied dat loopt van het Noorderpark aande westkant tot de volkstuinparken net buiten de ring aan de noordoostkant. Bij een aantal KNNV'ers is de Schellingwouderscheg bekend doordat we er in het najaar van 2019 een succesvolle paddenstoelenexcursie hebben gehouden.

Voor de KNNV'ers die de Schellingwouderscheg nog niet kennen is het hoog tijd om er iets aan te doen. Een actieve groep Amsterdamse burgers en natuurliefhebbers spant zich namelijk in om dit groen te behouden, onder andere vanwege de natuurwaarden. Die zijn hoog omdat er in de Scheg zo veel verschillende landschapstypen voorkomen: natte graslanden, riet en moeras, bosschages, droge graslanden en ruigten en water. Paradepaardjes, of 'ambassadeurs' va deze gebieden zijn de ringslang, Noordse woelmuis, waterspitsmuis, rietorchis, waterral, groenling, nachtegaal, ijsvogel, bosuil, verschillende soorten vlinders, groene en bruine kikker, gewone- en rugstreeppad, stijve waterranonkel, fonteinkruiden...het lijkt niet op te kunnen. We houden een middagexcursie van 13.30 tot 16.30 uur. De verzamelplaats is goed te bereiken per fiets of openbaar vervoer (bus 37 vanaf Amstel- en Muiderpoortstation). Aanmelding verplicht, er is een maximum aantal van 10 personen.

Zaterdag 22 augustus 2020 Fietsexcursie Amstelland o.l.v. Finette van der Heide
We fietsen een rondje door de Amstelscheg, één van de groene scheggen rondom Amsterdam. Onderweg kunnen we bekijken hoe kort of lang we de ronde maken, we nemen óf de hele polder de Ronde Hoep mee, óf we gaan richting Abcoude, het zijn allebei heel aantrekkelijke gebieden waar veel over te vertellen valt. Opgeven per email bij Finette: F.v.d.Heide13@kpnplanet.nl

Vrijdag 28 augustus 2020 Nacht van de Vleermuis
In het kader van de 24e Internationale Nacht van de Vleermuis wordt in 2020 ook door de KNNV Amsterdam aandacht besteed aan onze meest intrigerende nachtelijk vliegende vrienden. Locatie is het Flevopark en de start van de excursie is 20.30 uur. De startplek van de excursie is de eindhalte van tram 3.
Er is plek voor 15 personen. Aanmelden is verplicht. Deelnemers dienen zich per email (fonsbongers@hotmail.com) aan te melden. Onder slechte omstandigheden (regen) kan de excursieleider besluiten om de excursie niet door te laten gaan.

Dinsdag 8 sptember
De Amsterdamse Taxon-expeditie (Wilmke Breekpolder en Slatuinen) wordt dinsdagavond 8 september afgesloten met een webinar in Pakhuis De Zwijger. Bij het schrijven van deze aankondiging zijn de details over deze webinar nog niet bekend. Op de website van Pakhuis De Zwijger (https://dezwijger.nl/agenda/) zal binnenkort het programma worden bekend gemaakt en hoe deze webinar vanuit thuis is te volgen. Deelnemers kunnen na te zijn ingelogd het webinar rechtstreeks op hun eigen computer volgen en onder ander Menno Schilthuizen zien en horen.

Zaterdag 12 september 2020 Reptielen zoeken op de Hoorneboegse Heide: wandelexcursie o.l.v. Edo Goverse & Geert Timmermans
Hoe staat het er voor met de hagedissen en slangen op de Hoorneboegse Heide? Het terrein was vroeger het leefgebied van adder en gladde slang. Momenteel leven er alleen levendbarende hagedis, zandhagedis, hazelworm en ringslang. De Hoorneboegse heide is een heidegebied ten zuiden van Hilversum en is onderdeel van een circa 190 ha natuurgebied dat wordt beheerd door het Goois Natuurreservaat. Het gebied wordt sinds 2004 begraasd door runderen. Het gebied is archeologisch en geologisch belangrijk. Mocht er tijd zijn dan wordt ook een bezoek gebracht aan de Natuurbrug Hoorneboeg. De natuurbrug is onderdeel van de Natuurverbinding Zwaluwenberg, een circa achthonderd meter lange natuurverbinding en omvat twee ecoducten: één over rijksweg A27 en spoorlijn Utrecht-Hilversum (Natuurbrug Zwaluwenberg) en één over de provinciale weg N417 (Natuurbrug Hoorneboeg). De natuurbruggen zijn respectievelijk in 2013 en 2016 aangelegd. We starten om 13.00 uur. De precieze verzamelplek wordt bij het aanmelden bekend gemaakt.
Er is plek voor 20 personen. Deelnemers dienen zich per email (harmat4@xs4all.nl) aan te melden. Onder slechte omstandigheden (regen) kunnen de excursieleiders besluiten om de excursie niet door te laten gaan.

Zaterdag 19 september 2020 Korstmossen-excursie in Frankendael o.l.v. van Chris Barendse
Chris Barendse is groenmedewerker van park Frankendael en gespecialiseerd in

korstmossen. Hij gaat ons een aantal korstmossen laten zien en laat ons ken nis maken met hun bijzondere leefwijze en met enkele interessante details. Voor beginners een prettige kennismaking, voor meer ervaren deelnemers gelegenheid voor herhaling en verdieping. Vergeet niet uw camera mee te nemen. Na opgave hoort u hoe laat en waar de excursie begint. Opgeven bij: secretaris@amsterdam.knnv.nl

Zaterdag 17 oktober 2020 Bomenexcursie o.l.v. Hans Kaljee
Er wordt een wandeling gemaakt in de driehoek Czaar Peterstraat-Cruquiusweg-Rietlandpark. Hans Kaljee is de Amsterdamse bomenconsulent en zal ons gedurende twee uur aan de hand van een wandeling vertellen over andere het belang van straat- en parkbomen voor de biodiversiteit en de bijdrage van bomen aan de zogenaamde ecosysteemdiensten. De precieze verzamelplek wordt bij het aanmelden bekend gemaakt. Start wandeling 10.00 uur.
Er is plek voor 15 personen. Deelnemers dienen zich per email (h.kaljee@amsterdam.nl) aan te melden. Onder slechte omstandigheden (regen) kan de excursieleider besluiten om de excursie niet door te laten gaan.

Donderdag 8 oktober 2020 Lezing: De Stadsflora van de Lage Landen door Ton Denters
Plaats: Natuurfontein, Ite Boeremastraat 1, 1054 PP Amsterdam. Dit is de lezingenzaal van het IVN, op het WG-terrein.
In verband met de coronaregels en de beschikbaarheid van het aantal stoelen worden er twee qua inhoud gelijke lezingen gehouden.
Lezing 1: 18.30-20.00 uur
Lezing 2: 20.30-22.00 uur
Voor het bijwonen van een van de lezingen is een opgave per email verplicht (mail aan harmat4@xs4all.nl). Zonder aanmelding is er geen toegang!

De Stadsflora van de Lage Landen is ook de titel van het recent verschenen boek van Ton Denters. De Stadsflora van de Lage Landen, is de opvolger van de Veldgids Stadsplanten. Deze veldgids uit 2004 groeide uit tot een standaardwerk, een fraaie, meer omvattende gids, die verder reikt. De afgelopen drie jaar werkte auteur Ton Denters aan deze editie; hij bezocht steden, deed onderzoek, fotografeerde en legde contact met vele vakgenoten. Deze nieuwe gids geeft een verfrissende, eigentijdse kijk op de natuurlijke urbane plantengroei. De stad als natuurgebied, met de stadsflora in de rol van regisseur, metgezel en verhalenverteller; als meest nabije natuur en botanisch erfgoed. De studie naar stadskruiden startte al zo'n 500 jaar geleden. Nieuw is de stadsflora als groene bondgenoot, voor een klimaatbewuste en leefbare stad.
De stedelijke soorten − in Stadsplanten 700, nu 800 − staan in deze lezing centraal, met hun eigenheid, betekenis, historie, trends en toekomst.

KNNV Amsterdam - Samen de natuur in!

excursies | inventarisaties | lezingen | cursussen | reizen

De KNNV (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging), afdeling Amsterdam, opgericht in 1901, is de oudste natuurorganisatie van Nederland. De vereniging houdt zich bezig met natuurbeleving, -studie, -bescherming en -educatie.

De afdeling Amsterdam telt 6 werkgroepen:
insecten, muurplanten, planten, paddenstoelen, stadsnatuurbeheer en vissen-amfibieën-reptielen.

Iedereen is welkom, of je nu weinig of veel kennis hebt van de natuur. Ga een keer mee! Kijk voor meer info en aanmelden naar www.knnv.nl/amsterdam/ of mail naar ledenadminstratie@amsterdam.knnv.nl

Contributie per jaar
Gewoon lid € 32,50
Huisgenootlid € 12,50
Jeugdlid (tot 26) € 17,50

WORD LID

- samen natuur ontdekken en beleven
- helpen natuur te beschermen
- meedoen met activiteiten van afdeling Amsterdam en andere afdelingen
- deelnemen aan natuuruitjes en reizen in binnen- en buitenland
- 4 keer per jaar het blad ‘Blaadje’ (afdeling A’dam) en de ‘Natura (landelijke KNNV)
- 10% korting bij de KNNV uitgeverij

www.knnv.nl/amsterdam/

KNNV Amsterdam

3 gratis minicursussen voor nieuwe leden!

Afzender:
LEDENADMINISTRATIE AMSTERDAM
Albatrospad 60
1021 TR Amsterdam

DRUKWERK

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

postnl